

ЗАТВЕРДЖУЮ
Наказ № 03/08 від 05.01.2021 року
Завідуюча ДНЗ «Сонечко»
_____ В.А.Денисенко

ІНСТРУКЦІЯ № 02-ЦЗ

Вимоги техногенної безпеки та порядок дій в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру

1. Галузь застосування

Ця Інструкція поширюється на групові, службові, допоміжні приміщення та території освітнього закладу і встановлює основні вимоги щодо виконання вимог безпеки та порядку дій в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

Інструкція є обов'язковою для вивчення та виконання працівниками освітнього закладу.

2. Хімічна аварія

Хімічна аварія – це порушення технологічних процесів на виробництві, ушкодження трубопроводів, ємностей, сховищ, транспортних засобів, що приводить до викиду сильнодіючих отруйних речовин (СДОР) в атмосферу в кількостях, що представляють небезпеку для життя і здоров'я людей, функціонування біосфери.

Великими запасами СДОР, головним чином хлору, аміаку, фосгену, синильної кислоти, сірчистого ангідриду й інших речовин, мають хімічні, целюлозно-паперові і переробні комбінати, заводи мінеральних добрив, чорної і кольорової металургії, а також холодокомбінати, пивзаводи, кондитерські фабрики, водопровідні станції тощо. Небезпека хімічної аварії для людей і тварин полягає в порушенні нормальної життєдіяльності організму і можливості віддалених генетичних наслідків, а при певних обставинах — у летальному результаті при попаданні СДОР в організм через органи подиху, шкіру, слизуваті оболонки, рани і разом з їжею.

Хімічна аварія може супроводжуватися вибухами і пожежами.

Як підготуватися до хімічної аварії ?

Уточніть, чи знаходиться поблизу місця Вашого проживання або роботи хімічно небезпечний об'єкт. Якщо так, то ознайомтеся з властивостями, відмітними ознаками і потенційною небезпекою СДОР, що є на даному об'єкті. Запам'ятайте характерні особливості сигналу оповіщення населення про аварії "Увага всім!" (виття сирен і переривчасті гудки підприємств), порядок дій при його одержанні, правила герметизації приміщення, захисту продовольства і води.

Виготовте і зберігаєте в доступному місці ватно-марлеві пов'язки для себе і членів родини, а також пам'ятку по діях населення при аварії на хімічно небезпечному об'єкті. При можливості придбайте протигази з коробками, що захищають від відповідних видів СДОР.

Що робити при хімічній аварії ?

При сигналі "Увага всім!" увімкніть радіоприймач і телевізор для одержання достовірної інформації про аварію і рекомендацій, що до подальших дій.

Закрийте вікна, відключіть електропобутові прилади і газ. Надягніть гумові чоботи, плащ, візьміть документи, необхідні теплі речі, 3-х добовий запас продуктів, що не псуються, сповістіть сусідів і швидко, але без паніки, виходьте з зони можливого зараження перпендикулярно напрямкові вітру, на відстань не менш 1,5 км від попереднього місця перебування. Для захисту органів дихання використовуйте протигаз, а при його відсутності — ватно-марлеву пов'язку або підручні вироби з тканини, змочені у воді, 2-5%-ном розчині харчової соди (для захисту від хлору), 2%-ном розчині лимонної або оцтової кислоти (для захисту від аміаку).

При неможливості залишити зону зараження щільно закрийте двері, вікна, вентиляційні отвори і димоходи. Наявні в них щілини заклейте папером або скотчем. Не ховайтеся на перших поверхах будинків, у підвалах і напівпідвалах.

При аваріях на залізничних і автомобільних магістралях, зв'язаних із транспортуванням СДОР, небезпечна зона встановлюється в радіусі 200 м від місця аварії. Наближатися до цієї зони і входити в неї категорично заборонено.

Як діяти після хімічної аварії ?

При підозрі на ураження СДОР виключіть будь-які фізичні навантаження, прийміть рясне пиття (молоко, чай) і негайно звернетеся до лікаря. Вхід у будинки дозволяється тільки після контрольної перевірки наявності в них СДОР. Якщо Ви потрапили під безпосередній вплив СДОР, то з першою нагодою прийміть душ. Заражений одяг виперіть, а при неможливості прання — викиньте. Проведіть ретельне вологе прибирання приміщення. Утримайтеся від уживання водопровідної (криничної) води, фруктів і овочів з городу, м'яса худоби і птаха, забитих після аварії, до офіційного висновку про їхню безпеку.

3. Радіаційна аварія

Радіаційна аварія – це порушення правил безпечної експлуатації ядерно-енергетичної установки, устаткування або пристрою, при якому відбувся викид радіоактивних продуктів або іонізуючого випромінювання за передбачені проектом межі їхньої безпечної експлуатації, що приводить до опромінення населення і забруднення навколишнього середовища.

Основними вражаючими факторами таких аварій є радіаційний вплив і радіоактивне забруднення. Аварії можуть супроводжуватися вибухами і пожежами.

Радіаційний вплив на людину полягає в порушенні життєвих функцій різних органів (головним чином органів кровотворення, нервової системи, шлунково-кишкового тракту) і розвитку променевої хвороби під впливом іонізуючих випромінювань. Радіоактивне забруднення викликається впливом альфа-, бета- і гама- іонізуючих випромінювань і обумовлюється виділенням при аварії продуктів розподілу ядерної реакції (радіоактивний шлак, пил, осколки ядерного продукту), а також утворенням різних радіоактивних матеріалів і предметів (наприклад, ґрунту) у результаті їхнього опромінення.

Як підготуватися до радіаційної аварії ?

Уточніть наявність поблизу вашого місця проживання радіаційно небезпечних об'єктів і отримайте як можна більш докладну і достовірну інформацію про них.

З'ясуєте в найближчому територіальному управлінні ЦО і НС способи і засоби оповіщення населення при аварії на цікавлячому Вас радіаційно небезпечному об'єкті і переконаєтеся в справності відповідного устаткування. Вивчіть інструкції про порядок Ваших дій у випадку радіаційної аварії.

Створіть запаси необхідних засобів, призначених для використання у випадку аварії (йодних препаратів, продовольства, води і т.д.).

Що робити при оповіщенні про радіаційну аварію ?

Знаходячись на вулиці, негайно захистіть органи дихання: хусткою (шарфом) і поспішіть укритися в приміщенні. Виявившись в укритті, зніміть з себе верхній одяг і взуття, помістіть їх у пластиковий пакет і прийміть душ. Закрийте вікна і двері. Увімкніть телевізор і радіоприймач для одержання додаткової інформації про аварії із вказівок місцевої влади. Загерметизуйте вентиляційні отвори, щілини на вікнах (дверях) і не підходите к ним без необхідності. Зробіть запас води в герметичних ємностях. Відкриті продукти загорніть у поліетиленову плівку і помістіть в холодильник (шафу).

Для захисту органів дихання використовуйте респіратор, ватно-марлеву пов'язку або підручні вироби з тканини, змочені у воді для підвищення їхніх фільтруючих властивостей.

При одержанні вказівок через ЗМІ проведіть йодну профілактику, приймаючи протягом 7 днів по одній таблетці (0,125 г) йодистого калію, а для дітей до 2-х років – 1/4 частина таблетки (0,04 г). При відсутності йодистого калію використовуйте йодистий розчин: три-п'ять крапель 5% розчину йоду на склянку води, дітям до 2-х років - одну-дві краплі.

Що робити на радіаційно забрудненій місцевості ?

Для попередження або ослаблення впливу на організм радіоактивних речовин:

- виходіть з приміщення тільки в разі потреби і на короткий час, використовуючи при цьому респіратор, плащ, гумові чоботи і рукавички;
- на відкритій місцевості не роздягайтеся, не сідаєте на землю і не куріть, виключіть купання у відкритих водоймах і збір лісових ягід, грибів;
- територію біля будинку періодично зволожуйте, а в приміщенні щодня проводьте ретельне вологе прибирання із застосуванням миючих засобів;
- перед входом у приміщення вимийте взуття, витрусіть і почистіть вологою щіткою верхній одяг;
- воду вживайте тільки з перевірених джерел, а продукти харчування - придбані в магазинах;
- ретельно мийте перед їжею руки і полощіть рот 0,5%-им розчином питної соди.

Дотримання цих рекомендацій допоможе уникнути променевої хвороби.

Що робити при евакуації ?

Готуючись до евакуації, приготуйте засоби індивідуального захисту, у тому числі підручні (накидки, плащі з поліетилену, гумові чоботи, рукавички), складіть в чемодан або рюкзак одяг і взуття по сезону, одноденний запас продуктів, нижню білизну, документи, гроші й інші необхідні речі. Оберніть валізу (рюкзак) поліетиленовою плівкою. Залишаючи при евакуації квартиру, відключіть всі електро- і газові прилади, винесіть у сміттєзбиральник продукти, що швидко псуються, а на двері прикріпіть оголошення "У квартирі №___ нікого немає".

При посадці на транспорт або формуванні пішої колони зареєструйтеся у представника евакокомісії. Прибувши в безпечний район, прийміть душ і поміняйте білизну і взуття на незаражені.

3.1. Що робити у разі радіоактивного зараження?

- не панікуйте, слухайте повідомлення органів влади з питань надзвичайних ситуацій;
- попередьте сусідів, надайте допомогу інвалідам, дітям та людям похилого віку;
- дізнайтеся про час та місце збору мешканців для евакуації;
- зменшіть проникнення радіації в квартиру чи будинок: щільно закрийте вікна та двері, щілини заклейте;
- підготуйтеся до можливої евакуації: упакуйте у герметичні пакети та складіть у валізу документи, цінності та гроші, предмети першої необхідності, ліки, мінімум білизни та одягу, запас консервованих продуктів на 2-3 доби, питну воду;
- перед виходом з приміщення від'єднайте всі електроприлади від електромережі, вимкніть газ та воду.

Що робити у випадку раптового виникнення радіаційної небезпеки

- негайно укрийтеся в будинку. Стіни дерев'яного будинку послаблюють іонізуюче випромінювання в 2 рази, цегляного – у 10 разів; заглиблені укриття (підвали): з покриттям із дерева у 7 разів, з покриттям із цегли або бетону – у 40-100 разів;
- не панікуйте, слухайте повідомлення органів влади з питань надзвичайних ситуацій;
- зменшіть можливість проникнення радіації в приміщення – закрийте всі вікна та двері;
- проведіть йодну профілактику. Йодистий калій вживати після їжі разом з чаєм, соком або водою 1 раз на день протягом 7 днів: дітям до двох років – по 0,040 г на один прийом; дітям від двох років та дорослим – по 0,125 г на один прийом. Водно-спиртовий розчин йоду приймати після їжі 3 рази на день протягом 7 днів: дітям до двох років – по 1-2 краплі 5% настоянки на 100 мл молока (консервованого) або годувальної суміші; дітям від двох років та дорослим – по 3-5 крапель на стакан молока або води. Наносити на поверхню кінцівок рук настоянку йоду у вигляді сітки 1 раз на день протягом 7 днів;
- уточніть місце початку евакуації. Попередьте сусідів, допоможіть дітям, інвалідам та людям похилого віку, вони підлягають евакуації в першу чергу;
- зберіть документи, цінності, ліки, продукти, запас питної води, найпростіші засоби санітарної обробки та інші необхідні вам речі у герметичну валізу;
- перед виходом з будинку вимкніть джерела електро-, водо- і газопостачання, візьміть підготовлені речі, одягніть протигаз, респіратор чи ватно-марлеву пов'язку, верхній одяг, гумові чоботи;
- з прибуттям на нове місце перебування, проведіть дезактивацію засобів захисту, одягу, взуття та санітарну обробку шкіри на спеціально обладнаному пункті або ж самостійно – зніміть верхній одяг, ставши спиною проти вітру, витрясіть його і повісьте на перекладину, віником або щіткою змийте з нього радіоактивний пил та вимийте водою; обробіть відкриті ділянки шкіри водою або розчином типу ППП-8, який буде виданий кожному. Для обробки шкіри можна використовувати марлю чи просто рушники;
- дізнайтеся у місцевих органів державної влади адреси організацій, що відповідають за надання допомоги потерпілому населенню.

Важливі поради

- Використовуйте для харчування лише продукти, що зберігалися у зачинених приміщеннях і не зазнали радіоактивного забруднення; не вживайте овочі, які росли на забрудненому ґрунті; не пийте молоко від корів, які пасуться на забруднених пасовиськах.
- Не пийте воду із відкритих джерел та із мереж водопостачання після офіційного оголошення радіаційної небезпеки, колодязі накрийте.
- Уникайте тривалого перебування на забрудненій території.
- У приміщеннях щодня робіть вологе прибирання, бажано з використанням миючих засобів.
- У разі перебування на відкритій, забрудненій радіоактивними речовинами місцевості, обов'язково використовуйте засоби захисту: для захисту органів дихання – протигаз, респіратор, ватно-марлеву чи протипилову пов'язку, зволожену марлеву пов'язку, хустинку; для захисту шкіри – спеціальний захисний одяг типу ОЗК, плащ з капюшоном, накидка, комбінезон, гумове взуття і рукавиці.

4. Гідродинамічна аварія

Гідродинамічна аварія - це надзвичайна ситуація, зв'язана із виходом з ладу (руйнуванням) гідротехнічного спорудження або його частини, і некерованим переміщенням великих мас води, що несе руйнування і затоплення широких територій.

До основних потенційно небезпечних споруд відносяться греблі, водозабірні і водозбірні споруди (шлюзи).

Руйнування (прориви) гідротехнічних споруд відбувається в результаті дії сил природи (землетрусів, ураганів, розмивів гребель) або дії людини (нанесення ударів ядерною або звичайною зброєю по гідротехнічних спорудженнях, великим греблям, диверсійних актів), а також із-за конструктивних дефектів або помилок проектування. Наслідками гідродинамічних аварій є:

- ушкодження і руйнування гідровузлів і короткочасне або довгострокове припинення виконання ними своїх функцій;
- ураження людей і руйнування споруд хвилею прориву, що утвориться в результаті руйнування гідротехнічного спорудження, що має висоту від 2 до 12 м і швидкість руху від 3 до 25 км/год (для гірських районів — до 100 км/ч);
- катастрофічне затоплення великих територій шаром води від 0,5 до 10 м і більше.

Як підготуватися до гідродинамічної аварії ?

Якщо Ви проживаєте на прилеглій до гідровузла території, уточніть, чи попадає вона в зону впливу хвилі прориву і можливого катастрофічного затоплення.

Довідайтеся, чи розташовані поблизу місця Вашого проживання височини, і які найкоротші шляхи руху до них.

Вивчіть самі й ознайомте членів родини з правилами поведінки при хвилі прориву і затопленні місцевості, з порядком загальної і особистої евакуації.

Заздалегідь уточніть місце збору евакуйованих, складіть перелік документів і майна, що вивозяться при евакуації.

Запам'ятаєте місця перебування човнів, плотів, інших плавзасобів і підручних матеріалів для їхнього виготовлення.

Що робити при загрозі гідродинамічної аварії ?

При одержанні інформації про загрозу затоплення і про безвідкладну евакуацію, у встановленому порядку виходьте (виїжджайте) з небезпечної зони в призначений безпечний район або на піднесені ділянки місцевості.

Візьміть із собою документи, коштовності, предмети першої необхідності і запас продуктів харчування на 2-3 доби. Частина майна, яку потрібно зберегти від затоплення, але не можна взяти із собою, перенесіть на горище, верхні поверхи будинку, дерева і т.д.

Перед виходом з будинку виключіть електрику і газ, щільно закрийте вікна, двері, вентиляційні й інші отвори.

Що робити в умовах повені при гідродинамічних аваріях ?

При раптовому затопленні для порятунку від удару хвилі прориву терміново займіть найближче піднесене місце, заберіться на велике дерево або верхній поверх стійкого будинку. У випадку перебування у воді, при наближенні хвилі прориву пірніть у глибину при основі хвилі.

Виявившись у воді, уплав або за допомогою підручних засобів вибирайтеся на сухе місце, найкраще на дорогу або дамбу, по яких можна добратися до незатопленої території. При підтопленні Вашого будинку відключіть його електропостачання, подайте сигнал про перебування в будинку (квартирі) людей шляхом вивішування з вікон удень прапора з яскравої тканини, а вночі — ліхтаря.

Для одержання інформації використовуйте радіоприймач з автономним джерелом живлення. Найбільш коштовне майно перемістіть на верхні поверхи і горища. Організуйте облік продуктів харчування і питної води, їхній захист від впливу прибуваючої води й ощадливу витрату. Готуючись до можливої евакуації по воді, візьміть документи, предмети першої необхідності, одяг і взуття з водовідштовхувальними властивостями, підручні рятувальні засоби (надувні матраци, подушки).

Не намагайтеся евакуюватися самостійно. Це можливо тільки при видимості незатопленої території, загрозі погіршення обстановки, необхідності одержання медичної допомоги, повній витраті продуктів харчування і відсутності перспектив в одержанні допомоги зовні.

Що робити після гідродинамічної аварії ?

Перед тим, як увійти в будинок, переконаєтеся у відсутності значних ушкоджень перекриттів і стін. Провітріть будинок для видалення газів, що нагромадилися. Не використовуйте джерела відкритого вогню до повного провітрювання приміщення і перевірки справності системи газопостачання. Перевірте справність електропроводки, труб газопостачання, водопроводу і каналізації. Користуватися ними дозволяється тільки після висновку фахівців про справність і здатність до роботи.

Просушіть приміщення, відкривши всі двері та вікна. Приберіть бруд із полу і стін, відкачайте воду з підвалів. Не вживайте харчові продукти, що знаходилися в контакті з водою.

5. Транспортні аварії

В наш час будь-який вид транспорту являє потенційну загрозу здоров'ю і життю людини. Технічний прогрес одночасно з комфортом і швидкістю пересування приніс і значний ступінь ризику. У залежності від виду транспортної аварії можливе одержання багатьох травм і опіків, у тому числі небезпечних для життя людини.

Аварії на залізничному транспорті

Основними причинами аварій і катастроф на залізничному транспорті є несправності дороги, рухомого складу, засобів сигналізації, централізації і блокування, помилки диспетчерів, неуважність і недбалість машиністів.

Найчастіше відбувається схід рухливого складу з рейок, зіткнення, наїзди на перешкоди на переїздах, пожежі і вибухи безпосередньо у вагонах. Проте, їхати в потязі приблизно в три рази безпечніше, ніж летіти на літаку, і в 10 разів безпечніше, ніж їхати в автомобілі.

Основні профілактичні правила

Знайте, що з погляду безпеки найкращі місця в потязі — центральні вагони, купе з аварійним виходом-вікном або розташовані ближче до виходу з вагона, нижні полки.

Як тільки Ви виявилися у вагоні, довідайтеся, де розташовані аварійні виходи і вогнегасники.

Дотримуйте наступних правил:

- при русі потяга не відкривайте зовнішніх дверей, не стійте на підніжках і не висувайтеся з вікон;
- ретельно укладайте багаж на верхніх багажних полках;
- не зривайте без крайньої необхідності стоп-кран;
- запам'ятаєте, що навіть при пожежі не можна зупинити поїзд на мосту, у тунелі й інших місцях, де ускладниться евакуація;
- куріть тільки у встановлених місцях;
- не возіть із собою легкозаймисті, хімічно- і вибухонебезпечні речовини;
- не включайте в електромережу вагона побутові прилади;
- при запаху горілої гуми або появи диму негайно звертайтеся до провідника.

Що робити при аварії на залізничному транспорті ?

При катастрофі або екстремому гальмуванні закріпіться, щоб не упасти. Для цього схопіться за поручні й упріться в стіну або сидіння ногами. Безпечніше всього опуститися на підлогу вагона. Після першого удару не розслабляйтеся і тримаєте всі м'язи напруженими доти, поки не стане остаточно зрозуміло, що руху більше не буде.

Як діяти після аварії на залізничному транспорті ?

Відразу після аварії швидко вибирайтеся — з вагона через двері або вікна-аварійні виходи (у залежності від обстановки), тому що висока імовірність пожежі. При необхідності розбивайте вікно купе важкими підручними предметами. При покиданні вагона через аварійний вихід вибирайтеся тільки по-ліву сторону залізничної колії, узявши із собою документи, гроші, одяг або ковдри. При пожежі у вагоні закрийте вікна, щоб вітер не роздував полум'я, і йдіть від пожежі в передні вагони. Якщо це неможливо — йдіть у кінець потяга, щільно закриваючи за собою всі двері. Перш ніж вийти в коридор, підготуйте захист для органів дихання: шапки, шарфи, шматки тканини, змочені водою. Пам'ятайте про те, що при пожежі матеріал, якою облицьовані стіни вагонів малмінит — виділяє токсичний газ, небезпечний для життя.

Виявившись зовні, негайно включайтеся в рятувальні роботи: при необхідності допоможіть пасажирам інших купе розбити вікна, витягайте потерпілих і т.д.

Якщо при аварії розлилося паливо, відійдіть від потяга на безпечну відстань, тому що можлива пожежа і вибухи. Якщо струмонесучий провід обірваний і доторкається землі, відходьте від нього стрибками або короткими шажками, щоб убезпечити себе від крокової напруги. Відстань, на яку розтікається електрострум по землі, може бути від двох (суха земля) до 30 м (волога).

Аварії на автомобільному транспорті

Близько 75% всіх аварій на автомобільному транспорті відбувається через порушення водіями правил дорожнього руху. Найбільш небезпечними видами порушень як і раніше залишаються перевищення швидкості, ігнорування дорожніх знаків, виїзд на смугу зустрічного руху і керування автомобілем у нетверезому стані. Дуже часто приводять до аварій погані дороги (головним чином слизькі), несправність машин (на першому місці — гальма, на другому — рульове керування, на третьому — колеса і шини).

Особливість автомобільних аварій полягає в тому, що 80% поранених гине в перші три години через значну втрату крові.

Що робити при неминучому зіткненні ?

Зберігайте самовладання — це дозволить управляти машиною до останньої можливості. Напружте усі м'язи і не розслабляйте до повної зупинки. Зробіть усе, щоб уникнути зустрічного удару: кювет, паркан, чагарник, навіть дерево краще, ніж автомобіль, що йде на Вас.

Пам'ятайте про те, що при зіткненні з нерухомим предметом удар лівим або правим крилом гірше, ніж усім бампером.

При неминучості удару захистіть голову. Якщо автомобіль йде на малій швидкості, вдавiться в сидіння спиною і, напружуючи всі м'язи, упiрiться руками в кермове колесо. Якщо ж швидкiсть перевищує 60 км/год і Ви не пристебнуті ременем безпеки, пригорнітьсЯ грудьми до кермового стовпчика.

Якщо Ви їдете на передньому місці пасажира, закрийте голову руками і завалітьсЯ на бiк, розпростершись на сидiннi. Сидячи на заднiм сидiннi, постарайтесЯ упасти на підлогу. Якщо поруч з Вами дитина — накрийте її собою.

Що робити після аварії ?

ВизначітьсЯ, у якому місці автомобіля й у якому положенні Ви знаходитесЯ, чи не горить автомобіль і чи не підтікає бензин (особливо при перекиданні). Якщо двері заклинені, залишіть салон автомобіля через вікна, відкривши їх або розбивши важкими підручними предметами. Вибравшись з машини, відійдіть від неї якнайдалі — можливий вибух.

Що робити при падінні автомобіля у воду ?

При падінні у воду машина може триматисЯ на плаву якийсь час, достатній для того, щоб залишити неї. ВибирайтесЯ через відкрите вікно, тому що при відкриванні дверей машина різко почне тонути.

При зануренні на дно з закритими вікнами і дверима повітря в салоні автомобіля тримаєтьсЯ кілька хвилин. Увімкніть фари (щоб машину було легше шукати), активно провентилуйте легені (глибокі вдихи і видихи дозволяють наповнити кров киснем "взапас"), позбудьтесЯ від зайвого одягу, захопіть документи і гроші. ВибирайтесЯ з машини через двері або вікно при заповненні машини водою наполовину, інакше Вам перешкодить потiк води, що йде в салон. При необхідності розбийте лобове скло важкими підручними предметами. ПротиснітьсЯ назовні, взявшись руками за дах машини, а потім різко пливіть нагору.

Як забезпечити особисту безпеку при русі в суспільному транспорті?

Знаходячись у громадському транспорті, при відсутності вільних сидячих місць постарайтесЯ встати в центрі салону, тримаючись за поручень для більшої стійкості. Зверніть увагу на розташування аварійних і запасних виходів.

Електричне живлення трамваїв і тролейбусів створює додаткову загрозу враження людини електрикою (особливо в дощову погоду), тому найбільш безпечними є сидячі місця.

Якщо виявилосЯ, що салон знаходиться під напругою — залишіть його. При аварії у виходів можливі паніка і тиснява. У цьому випадку скористайтесЯ аварійним виходом, висмикнувши спеціальний шнур і видавивши скло. У випадку пожежі в салоні повідомите про це водія, відкрийте двері (за допомогою аварійного відкривання), аварійні виходи або розбийте вікно. При наявності в салоні вогнегасника вживіть заходів, що до ліквідації вогнища пожежі.

Захистіть органи дихання від диму хусткою, шарфом або іншими елементами одягу. ВибирайтесЯ із салону назовні пригнувшись і не торкаючись металевих частин, тому що в трамваї і тролейбусі можливе ураження електричним струмом.

При падінні автобуса у воду дочекайтесЯ заповнення салону водою наполовину, затримаєте подих і винирайте через двері, аварійний вихід або розбите вікно.

Аварії на повітряному транспорті

Авіаційні аварії і катастрофи можливі з багатьох причин. До важких наслідків приводить руйнування окремих конструкцій літака, відмова двигунів, порушення роботи системи керування, електроживлення, зв'язку, нестача палива, перебої у життєзабезпеченні екіпажа і пасажирів.

Що робити при декомпресії ?

Декомпресія — це розрідження повітря в салоні літака при порушенні його герметичності. Швидка декомпресія звичайно починаєтьсЯ з оглушливого ревіння (іде повітря). Салон наповняєтьсЯ пилом і туманом. Різко знижуєтьсЯ видимість. З легень людини швидко виходить повітря, і його не можна затримати. Одночасно можуть виникнути дзенькіт у вухах і болі в кишечнику. У цьому випадку, не чекаючи команди, негайно надягніть кисневу маску. Не намагайтесЯ надати кому-небудь допомогу до того, як самі надягнете маску, навіть якщо це і ваша дитина: якщо Ви не встигнете допомогти собі і знепритомнієте, ви обоє виявитесЯ без кисню. Відразу ж після надягання маски пристебніть ремені безпеки і підготуйтесЯ до різкого зниження.

Що робити при пожежі в літаку ?

Пам'ятайте, що у випадку пожежі на борту літака найбільшу небезпеку представляє дим, а не вогонь. Дихаете тільки через бавовняні або вовняні елементи одягу, по можливості змочені водою. Пробираючись до виходу, рухайтесЯ пригнувшись або на четвереньках, тому що внизу салону задимленість менше. Захистите відкриті ділянки тіла від прямого впливу вогню, використовуючи наявний одяг, пледи і т.д. Після приземлення і зупинки літака негайно направляйтесЯ до найближчого виходу, тому що висока імовірність вибуху. Якщо прохід завалений, пробирайтесЯ через крісла, опускаючи їхні спинки. При евакуації позбудьтесЯ від ручної поклажі й уникайте виходу через люки, поблизу яких маєтьсЯ відкритий вогонь або сильна задимленість.

Після виходу з літака віддалітьсЯ від нього якнайдалі і ляжте на землю, пригорнувши голову руками — можливий вибух.

У будь-якій ситуації дійте без паніки і рішуче, це сприяє Вашому порятункові.

Що робити при „жорсткій” посадці і після неї ?

Перед кожним злетом і посадкою ретельно підганяйте ремінь безпеки. Він повинний бути щільно закріплений якнайнижче у Ваших стегон. Перевірте, чи немає у Вас над головою важких валіз. Аварії на зльоті і посадці раптові, тому звертайте увагу на дим, різке зниження, зупинку двигунів і т.д. Звільніть кишені від гострих предметів, зігніться і щільно зчепіть руки під коліньми (або схопитесь за щиколотки). Голову покладіть на коліна або нахиліть її якнайнижче. Ноги упріть у підлогу, висунувши їх якнайдалі, але не під переднє крісло. У момент удару максимально напружтеся і підготуйтеся до значного перевантаження. Ні при яких обставинах не залишайте свого місця до повної зупинки літака, не піднімайте паніку.

Аварії на водному транспорті

Більшість великих аварій і катастроф на судах відбувається під дією ураганів, штормів, туманів, льодів, а також з вини людей — капітанів, лоцманів і членів екіпажа. Найчастіше аварії відбуваються через промахи і помилки при проектуванні і будівництві судів.

Серед попередніх мір захисту пасажирів можна порадити запам'ятати дорогу зі своєї каюти до рятувальних шлюпок на верхню палубу, тому що під час катастрофи орієнтуватися дуже важко, особливо при задимленні і крені судна.

Що робити при висадці з судна ?

Пам'ятайте, що рішення про залишення судна приймає тільки капітан. При висадці з судна виконуйте вказівки членів екіпажа і дотримуйтесь наступних правил:

- у першу чергу в шлюпках надаються місця жінкам, дітям, пораненим і старим;
- перед посадкою в шлюпку або на рятувальний пліт надягніть на себе побільше одягу, а зверху — рятувальний жилет. Якщо є можливість, візьміть в шлюпку ковдри, додатковий одяг, аварійне радіо, питну воду і їжу;
- якщо Ви змушені стрибати з борта корабля у воду, то бажано з висоти не більш п'яти метрів, закривши рот і ніс одною рукою, другий міцно тримаючи за жилет;
- у воді з кожним рухом збільшуються втрати тепла тому, пливіть тільки до рятувального засобу;
- після посадки на рятувальний засіб необхідно відплисти на безпечну відстань від потопуючого судна (не менш 100 м).

Що робити при відсутності рятувальних засобів ?

Знаходячись у воді, подавайте сигнали свистком або підняттям руки.

Рухайтесь якнайменше, щоб зберегти тепло. Утрата тепла у воді відбувається в кілька разів швидше, ніж на повітрі, тому рухи навіть у теплій воді повинні бути зведені до того, щоб тільки триматися на плаву. У рятувальному жилеті для збереження тепла згрупуйтеся, обхопіть руками з боків грудну клітку і підніміть стегна вище, щоб вода менше омивала область паху. Цей спосіб збільшить розрахунковий термін виживання в холодній воді майже на 50%. Якщо на Вас немає рятувального жилета, пошукайте очима який-небудь предмет, що плаває, і схопитесь за нього, щоб було легше триматися на плаву до прибуття рятувальників. Відпочивайте, лежачи на спині.

Що робити під час знаходженні на рятувальному плаваючому засобі ?

Прийміть таблетки від морської хвороби. Щоб зберегти тепло, на шлюпці тримається ближче до інших потерпілих, робіть фізичні вправи. Давайте пити тільки хворим і пораненим. У відкритому морі, якщо немає обґрунтованої надії досягти берега або вийти на судові шляхи, намагайтеся триматися разом з іншими шлюпками поблизу місця загибелі судна.

Тримаєте ноги по можливості сухими. Регулярно піднімайте ноги і рухайте ними для зняття набрякості. Ніколи не пийте морську воду. Зберігайте рідину в організмі, скорочуючи марні рухи. Для скорочення потовиділення удень зволожите одяг, а для зниження температури усередині плоту змочуйте водою його зовнішню оболонку. Вживайте в день не більш 500-600 мл води, розділивши їх на численні малі дози з найбільшою дозою ввечері. Харчуйтеся тільки аварійним запасом їжі. Зберігайте димові шашки до моменту, коли з'явиться реальна можливість того, що їх помітять. Не застосовуйте шашки усі разом, доручіть їхнє застосування одній людині.

Не панікуйте! Пам'ятайте, що без пиття середня доросла людина може залишатися в живих від 3 до 10 днів. При раціоні 500-600 мл води в добу розумно діюча доросла людина здатна протриматися навіть у тропіках не менше 10 днів без серйозних змін в організмі. Без їжі можна прожити місяць і більше.

6. Раптове обвалення будинку

Повне або часткове обвалення будинку - це надзвичайна ситуація, що виникає через помилки, допущені при проектуванні будинку, відступленні від проекту при веденні будівельних робіт, порушенні правил монтажу, при введенні в експлуатацію будинку або окремих його частин з великими недоробками, при порушенні правил експлуатації будинку, а також унаслідок природної або техногенної надзвичайної ситуації. Обваленню часто може сприяти вибух, що є наслідком терористичного акта, неправильної експлуатації побутових газопроводів, необережного поводження з вогнем, збереження в будинках легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин.

Раптове обвалення приводить до тривалого виходу будинку з ладу, виникненню пожеж, руйнуванню комунально-енергетичних мереж, утворенню завалів, травмуванню і загибелі людей.

Попереджувальні заходи

Заздалегідь продумайте план дій у випадку обвалення будинку й ознайомте з ним усіх членів своєї родини. Роз'ясніть їм порядок дій при раптовому обваленні і правила надання першої медичної допомоги. Обов'язково майте і зберігаєте в доступному місці укомплектовану медичну аптечку і вогнегасник. Отрутохімікати, легкозаймисті рідини й інші небезпечні речовини тримаєте в надійному, добре ізольованому місці. Не допускайте перебування в квартирі без потреби газових балонів. Знайте розташування електричних рубильників, магістральних газових і водопровідних кранів для екстреного відключення електрики, газу і води. При найменших ознаках витoku газу перекрийте його доступ у квартиру, провітритіть приміщення і повідомите в рятувальну службу за телефоном 01. Категорично забороняється користуватися відкритими джерелами вогню, електровимикачами й електропобутовими приладами до повного вивітрювання газу.

Не захаращуйте коридори будинку, сходові площадки, аварійні і пожежні виходи сторонніми предметами. Тримаєте в зручному місці документи, гроші, кишеньковий ліхтарик і запасні батарейки.

Що робити при раптовому обваленні будинку ?

Почувши зривши або виявивши, що будинок утрачає свою стійкість, постарайтеся якнайшвидше залишити його, узявши документи, гроші і предмети першої необхідності. Залишаючи приміщення, спускайтеся по сходам, а не на ліфті, тому що він у будь-який момент може вийти з ладу. Припиняйте паніку, тисняву в дверях при евакуації, зупиняйте тих, хто збирається стрибати з балконів і вікон з поверхів вище першого, а також через засклені вікна. Виявившись на вулиці, не стійте поблизу будинків, а перейдіть на відкритий простір. Якщо Ви знаходитесь в будинку, і при цьому відсутня можливість залишити його, то займіть саме безпечне місце: прорізи капітальних внутрішніх стін, кути, утворені капітальними внутрішніми стінами, під балками каркаса. Якщо можливо, сховайтеся під стіл — він захистить Вас від падаючих предметів і уламків. Якщо з Вами діти, укрийте їх під собою. Відкрийте двері з квартири, щоб забезпечити собі вихід у разі потреби. Не піддавайтеся паніці і зберігайте спокій, підбадьорюйте присутніх. Тримаєтеся подалі від вікон, електроприладів, негайно відключіть воду, електрику і газ. Якщо виникла пожежа, відразу ж спробуйте згасити її. Використовуйте телефон тільки для виклику представників органів правопорядку, пожежних, лікарів, рятувальників. Не виходьте на балкон. Не користуйтеся сірниками, тому що може існувати небезпека витoku газу.

Що робити якщо ви опинилися у завалі ?

Дихаєте глибоко, не піддавайтеся паніці і не падайте духом, зосередьтеся на найважливішому, намагайтеся вижити за будь-яку ціну, вірте, що допомога прийде обов'язково. По можливості надайте собі першу медичну допомогу. Спробуйте пристосуватися до обстановки й озирнутися, пошукати можливий вихід. Постарайтеся визначити, де Ви знаходитесь, чи немає поруч інших людей: прислухайтеся, подайте голос. Пам'ятайте, що людина здатна витримати спрагу й особливо голод протягом тривалого періоду часу, якщо не буде даремно витрачати енергію. Пошукайте в кишенях або поблизу предмети, що могли б допомогти подати світлові або звукові сигнали (наприклад, ліхтарик, дзеркальце, а також металеві предмети, якими можна постукати по трубі або стіні і тим самим привернути увагу). Якщо єдиним шляхом виходу є вузький лаз — протисніться через нього. Для цього необхідно розслабити м'язи і рухатися, пригорнувши лікті до тіла.

7. Аварії на комунальних системах життєзабезпечення

Аварії на комунальних системах життєзабезпечення населення — електроенергетичних, каналізаційних системах, водопровідних і теплових мережах рідко супроводжуються загибеллю людей, однак вони створюють істотні труднощі життєдіяльності, особливо в холодну пору року. Аварії на електроенергетичних системах можуть привести до довгострокових перерв електропостачання споживачів, порушенню графіків руху суспільного електротранспорту, враженню людей електричним струмом.

Аварії на каналізаційних системах сприяють масовому викидові забруднюючих речовин і погіршенню санітарно-епідеміологічної обстановки.

Аварії в системах водопостачання порушують забезпечення населення водою або роблять воду непридатною для пиття.

Аварії на теплових мережах у зимовий час року приводять до неможливості проживання населення в неопалюваних приміщеннях і його змушеній евакуації.

Як підготуватися до аварій на комунальних системах ?

Аварії на комунальних системах, як правило, ліквідуються в найкоротший термін, однак не виключене тривале порушення подачі води, електрики, опалення приміщень. Для зменшення наслідків таких ситуацій створіть у себе в будинку непорушний запас сірників, господарських свіч, сухого спирту, гасу (при наявності газової лампи або примуса), елементів харчування для електричних ліхтарів і радіоприймача.

Як діяти при аваріях на комунальних системах ?

Повідомите про аварію рятувальну службу за телефоном 101.

При стрибках напруги в електричній мережі квартири або його відключення негайно знеструм'ять всі електропобутові прилади, вимкніть вилки з розеток, щоб під час Вашої відсутності при раптовому

включенні електрики не відбулася пожежа.

Для приготування їжі в приміщенні використовуйте тільки пристрої заводського виготовлення. При їхній відсутності скористайтеся розведеним на вулиці багаттям. Використовуючи для освітлення квартири господарські свічі і сухий спирт, — дотримуйте граничної обережності. При перебуванні на вулиці не наближайтеся ближче 5-8 метрів до обірваних або провислих проводів і не торкайтеся до них. Організуйте охорону місця аварії, попередьте навколишніх про небезпеку і негайно повідомте в територіальне управління у справах ЦО і НС або за телефоном 01. Якщо провід, обірвавшись, упав поблизу від Вас — виходить з зони дрібними шажками або стрибками (тримаючи ступні ніг разом), щоб уникнути ураження кроковою напругою.

При зникненні у водопровідній системі води закрийте усі відкриті до цього крани. Для приготування їжі використовуйте наявну в продажі питну воду, утримайтеся від вживання води з джерел і інших відкритих водойм до одержання висновку про її безпеку. Пам'ятайте, що кип'ятіння води руйнує більшість шкідливих біологічних домішок. Для очищення води використовуйте побутові фільтри, відстоюйте її протягом доби у відкритій ємності, поклавши на дно срібну ложку або монету. Ефективний спосіб очищення води "заморожування". Для "заморожування" поставте ємність з водою в морозильну камеру холодильника. При початку замерзання зніміть верхню скоринку льоду, після замерзання води наполовину злийте залишки рідини, а воду, що утворилася при таненні отриманого льоду, використовуйте в їжу.

У випадку відключення центрального парового опалення для обігріву приміщення використовуйте електрообігрівальні пристрої тільки заводського виготовлення. В іншому випадку є висока імовірність пожежі або виходу з ладу системи електропостачання. Пам'ятайте, що опалення квартири за допомогою газової або електричної плити може привести до трагедії. Для збереження в приміщенні тепла ліквідуйте щілини у вікнах і балконних дверях, завісьте їх ковдрами або килимами. Розмістіть всіх членів родини в одній кімнаті, тимчасово закривши інші. Одягніться тепліше і прийміть профілактичні лікарські препарати від ОРЗ і грипу.

8. Аварії з витоком газу

Багато природних газів є джерелами небезпеки для людини. Однак найбільш небезпечними є метан (міський магістральний газ) і зріджений нафтової: газ (у балонах), що використовуються у побуті. При витоку вони викликають задуху, отруєння і здатні привести до вибуху, тому необхідно знати і неухильно дотримувати правила користування газовими приладами, колонками, печами і догляду за ними.

Що робити при витоку магістрального газу ?

Відчувши в приміщенні запах газу, негайно перекрийте його подачу до плити. При цьому не куріть, не запалюйте сірників, не вмикайте світло й електроприлади (найкраще знеструмити всю квартиру, відключивши електроживлення на розподільному щитку), щоб іскра не змогла запалити газ, що нагромадився в квартирі, і викликати вибух.

Грунтовно провітріть всю квартиру, а не тільки загазовану кімнату, відкривши всіх двері і вікна. Залишіть приміщення і не заходьте в нього до зникнення запаху газу.

З повоюю в навколишніх ознак отруєння газом винесіть їх на свіже повітря і покладіть так, щоб голова знаходилася вище ніг. Викличте швидко медичну допомогу.

Якщо запах газу не зникає, терміново викличте аварійну рятувальну службу за телефоном 01, що працює цілодобово.

Правила поводження з газовими балонами

Поза будинком газовий балон зберігає в провітрюваному приміщенні, у вертикальному положенні, не закапуйте його і не ставте в підвал.

Прийміть заходи по захисту балона і газової трубки від впливу тепла і прямих сонячних променів. Утримайтеся від заміни газового балона при наявності поруч вогню, включених електроприладів. Перед заміною переконаєтеся, що крани нового і відпрацьованого балонів закриті. Після заміни перевірте герметичність з'єднань за допомогою мильного розчину. Для з'єднання балона з газовою плитою використовуйте спеціальний гнучкий гумовий шланг із маркіруванням довжиною не більш метра, зафіксований за допомогою затискачів безпеки. Не допускайте його розтягу або пережиму.

Довіряйте перевірку і ремонт газового устаткування тільки кваліфікованому фахівцеві. Невикористані балони, як заправлені, так і порожні, зберігає поза приміщенням.

У ході готування їжі стежте за тим, щоб киплячі рідини не залили вогонь і не стали причиною витоку газу. По закінченні роботи кран балона закрийте. Регулярно чистіть пальник, тому що його засміченість може стати причиною лиха.

9. Пожежі і вибухи

Найбільш розповсюдженими джерелами виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру є пожежі і вибухи, що трапляються на промислових об'єктах видобутку, збереження і переробки легкозаймистих і вибухових речовин; на транспорті; у шахтах, гірських виробітках, метрополітенах; у будинках і спорудженнях житлового, соціально-побутового і культурного призначення.

Пожежа — це процес горіння, що вийшов з-під контролю і знищує матеріальні цінності і створює загрозу життю і здоров'ю людей.

Основними причинами пожежі є: несправності в електричних мережах, порушення технологічного

режиму і мір пожежної безпеки (паління, розведення відкритого вогню, застосування несправного інструмента, експлуатація несправного устаткування і т.д.). Основними небезпечними факторами пожежі є теплове випромінювання, висока температура, отруююча дія диму (продуктів згорання: окису вуглецю й ін.) і зниження видимості при задимленні. Критичними значеннями параметрів для людини, при тривалому впливі зазначених значень небезпечних факторів пожежі, є:

температура - 70°C;

щільність теплового випромінювання — 1,26 квт/м²;

концентрація окису вуглецю — 0,1% обсягу;

видимість у зоні задимлення — 6-12 м.

Вибух — це горіння, що супроводжується звільненням великої кількості енергії в обмеженому обсязі за короткий проміжок часу. Вибух приводить до утворення і поширення з надзвуковою швидкістю вибухової ударної хвилі (з надлишковим тиском більш 5 кПа), що зумовлює ударний механічний вплив на навколишні предмети.

Основними вражаючими факторами вибуху є повітряна ударна хвиля й осколкові поля, утворені уламками різного роду, що летять, вибухових пристроїв.

Попереджувальні заходи

До попереджувальних заходів можуть бути включені заходи, спрямовані на усунення причин, що можуть викликати пожежу (вибухи), на обмеження (локалізацію) поширення пожеж, створення умов для евакуації людей і майна при пожежі, своєчасне виявлення пожежі й оповіщення, гасіння пожежі, підтримка сил ліквідації пожеж у постійній готовності.

Дотримання технологічних режимів виробництва, стан устаткування, особливо енергетичних мереж, у справному стані дозволяє, у більшості випадків, виключити причину загорання.

Своєчасне виявлення пожежі можна досягатися оснащенням виробничих і побутових приміщень системами автоматичної пожежної сигналізації або, в окремих випадках, за допомогою організаційних мір.

Первісне гасіння пожежі (до прибуття викликаних сил) успішно проводиться на тих об'єктах, що оснащені автоматичними установками гасіння пожежі.

Що робити при пожежі і вибуху ?

При виявленні загорання реагуйте на пожежу швидко, використовуючи всі доступні способи для гасіння вогню (пісок, воду, вогнегасники і т.д.). Якщо загасити вогонь у найкоротший час неможливо, викличте пожежну охорону підприємства (при її наявності) або міста (по телефоні 01).

При евакуації палаючі приміщення і задимлені місця проходите швидко, затримавши подих, захистивши ніс і рот вологою щільною тканиною. У сильно задимленому приміщенні пересувайтеся поповзом або пригнувшись — у прилягаючому до підлоги просторі чисте повітря зберігається довше.

Відшукуючи потерпілих, покличте їх. Якщо на людині зайнявся одяг, допоможіть скинути його або накиньте на палаюче тіло будь-яке покривало і щільно пригорніть. Якщо доступ повітря обмежений, горіння швидко припиниться. Не давайте людині з палаючим одягом бігти. Не підходите до вибухонебезпечних предметів і не торкайтеся їх. При загрозі вибуху лягаєте на живіт, захищаючи голову руками, далі від вікон, проходів, сходів. Якщо відбувся вибух, уживіть заходів що до недопущення пожежі і паніки, надайте першу медичну допомогу потерпілим. При ушкодженні будинку пожежею або вибухом входьте в нього обережно, переконавшись у відсутності значних ушкоджень перекриттів, стін, ліній електро-, газо- і водопостачання, витоків газу, вогнищ пожежі. Якщо Ви проживаєте поблизу вибухонебезпечного об'єкта, будьте уважні. Сирени і переривчасті гудки підприємств (транспортних засобів) означають сигнал "Увага всім!". Почувши його, негайно включите гучномовець, радіоприймач або телевізор. Прослухайте інформаційне повідомлення про надзвичайну ситуацію і дійте відповідно до вказівок територіального управління ЦЗ і НС.

Інструкцію розроблено 02.01.2018 року

завідувачем дошкільного навчального закладу Денисенко В.А.

З інструкцією ознайомлений _____

Один примірник отримав _____ (ПІБ)

Дата _____